ԱՐՄԷՆԻԱ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՑԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼԻՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամէն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքն արգիլուած չէ, ամբողջ 21րդ չրջանի (1905 նոյեմ.—1906 օգոստ.) բաժնորդագինն է 20 Ֆր. կանխիկ կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար որ ուզուի, ամէն մէկ ամսականը 2 Ֆր. հաշուելով 1906 օգոստոս ամսէն անդին չանցնելու պայմանով։

Նամակ և ծրարպէտք է ղրկել հեռեակալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France).

ԻՍ ՏԱՐԻ

ԹԻՒ 4

1905 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 22 Դ.

(Հ. Տ. Նոյեմբեր 9)

ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ

Բաժանորդագրութիւնը, երէկ հարկ համարի, համառօտելով և կամ ամսամբ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները։ Պարտաւոր չէ վերադարձնելու չհրատարակուած ձեռագիրները։

Յանուցումներ կընդունուին Հայերէն և Ֆրանսերէն։ Տեղւոյն

Յանուցման 1 միլիմեթրը 1 սանտիմ կարժէ։ 1 գլխագիրը 2 սանտիմ։

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction : Rue Beaumont, 9.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ոչ կերթանք. — Ներկայ ցեց ներքին պատճառ մեր վերքին (Յուսաւոր)։ — Կովկաս ներկայ դրութիւնը հայ եւ թիւրք ջնդաբռմներին պատճառով. — Իշխան Լոխ Նաբոլեոն. — Հայեր ի Թուրքիա. — Հայեր Եգիպտոս. — Պուլկարիայի համար հայ քահանայի մը ձեռնադրութիւնն Անգլիայի մէջ. — Հայ աշակերտները Մարսէյլի Ֆրանսական վարժարաններին մէջ. — Տեղական. — Եւրոպական մեծ տերութիւններուն նաւային ցոյցը Թիւրքիոյ դէմ. — Մամուլի եւ խօսքի ազատութիւնը Կովկասի մէջ. — Մահուանցումներ։

ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ "ԱՐՄԷՆԻԱ,,Ի ԻՍ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ

(1905 ՆՈՅԵՄԲԵՐ — 1906 ՕԳՈՍՏՈՍ)

21րդ չրջանի բաժնորդագրութիւնը կըսկսի 1905 Նոյեմբերէն և կը տեւէ մինչև 1906 օգոստոսի վերջը։ Ամբողջ 21րդ չրջանի բաժնորդագինն է 20 ֆրանգ կանխիկ վճարելի։ Կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի՛ ամսի համար որ ուզուի, ամսական 2 ֆրանգ հաշուելով։

Անոնք որ Արմենիայի Օժանդակ կը գրուին մեր հրատարակած Օժանդակութեան կանոնագրին համեմատ կատարելով իրենց պարտականութիւն, իրաւունք կունենան, իրենց ստացած 1 օրինակ Արմենիային զատ — որի համար ամբողջ բաժնորդագին 20 ֆր. պէտք է վճարեն —, քանի՛ անձի համար որ ուզեն, Արմենիա բերել տալու իրենց ստացած լրագրի ծրարին մէջ դրուելով և կէս բաժնորդագնով, այսինքն՝ ամբողջ չրջանին համար 10 ֆր.ով և կամ ամսական 1 ֆր.ով։ Յանկացողին կը ղրկենք «Արմէնիայի Օժանդակութեան» համար մեր հրատարակած կանոնագիրը։

Բաժնորդագիններուն կանխիկ վճարումը մեծ դիւրութիւններ կընծայէ թերթի կանոնաւոր ընթացքին և յայտնի է որ Եւրոպա և Ամերիկա մէջ ամէն ազգեր սովորութիւն ունին իրենց ստացած լրագրի բաժնորդագինը կանխիկ ղրկելու. անոր համար իրենց լրագիրները ալ կրնան կանոնաւոր ընթացք մ'ունենալ։

Ո՞ՒՐ ԿԵՐԹԱՆՔ

Գաղթականական տեղափոխութեան մը համար չէ մեր վերնագիրը և ոչ ալ «ոսկեղէն» ու «արծաթեղէն» նահանգներու արժէքը ցոյց տալ է նպատակնիս, այլ փափաք մ'ունինք որ պարտականութեան չափ ճնշող է և կուզենք արտայայտել զայն ընթերցող ազգայն հասարակութեան։

Ճակատագրական անխիղճ հարուածի մը ցաւը տակաւին կազդէ մեր հոգւոյն և գրեթէ ուշաթափ հաղիւ հաղ կըմբռնենք ճգնաժամային կացութեան մեր վտանգաւոր դիրքը, որովհետեւ ինչ որ խլրտում մը կը տեսնենք ազգային գործունէութեան մէջ, անհամապատասխան կը գտնենք այն ձեռնարկին զոր ընելու ենք ազդովին, գոնէ ցաւին հարուածը մեզ մոռցնելու համար...։

*Ելեքտրական թելերու և չոգիի երկաթաձոյլ խողովակներու ներդաշնակաւորուած հաղորդակցութիւնն է որ կը դարձնէ քաղաքակրթութեան հակայարեկ արտադրութիւնն և հրաշալիքներու հրաշալիքն եղող արագաշարժ մեքենաները, բնութիւնը, գերահրաշ աւելի քան մարդկային ամենատարեալ հանճարը, անիմանալի կանոնաւորութեան և մչտագոյ համադրութեան մը ի՛նչ հրաշակերտ խորանը կը պատկերացնէ կապոյտ-կամարը, վանողական և ձգողական ոյժերու այդ անծայրածիր անհունութիւնը, բիւրազան հրաւառ աշխարհներով՝ մեր գլխուն վերեւ։ Եւ միթէ՞ մարդը պարտական չէ զինքը չրջապատող և իր վրայ հսկող ամենօրեայ այս դարձուածքներէն քաղել դաս մը՝ յարմարցնելու համար թէ՛ իր անձին և թէ՛ իր նմաններուն օգտին։ կը ծնի մանկիկը թոյլ ու վտիտ վիճակի մը մէջ, որոյ կեանքի գոյութեանը՝ ամենափոքր անզգուշութիւն մ'անգամ կարող է վերջակէտ դնել. սակայն մօրը գորովագութ այլ կանոնաւոր խնամքներուն և նորա սրտաբուխ կաթին չնորհիւ կը մեծնայ այդ աննշան երեխան, կըլլայ առոյգ պատանի մը, կորովի երիտասարդ մը և կը դառնայ քաջակազմ հասակաւոր հայր բազմաթիւ փոքրիկներու։ Ու դեռ հաւրիւրաւոր այսօրինակ պատկերներ կարող ենք ներկայացնել եթէ տակաւին մեր հասկացողութիւնը տկար կը մնայ հանդէպ բնական ճչմարտութիւններու։ Ազգաց — ինչպէս և իւրաքանչիւր անհատի — գոյութեան չարունակութիւնը կը կայանայ իրենց կանոնաւոր և գործակից գործառնութեանց մէջ, հաւասարապէս քաղաքական որոշումներու և ընդհանուր յարգութեան մասնակցութեամբ, տակաւ առ տակաւ հզօրացող միլիոնները ձեռնարկելով, և աստիճան առ աստիճան բարձրանալով յառաջդիմութեան վսեմ սանդուխքը։

Այսպէս ուրեմն, ինչ որ ալ ըլլայ, անուրանալի իրողութիւն մ'է սա թէ Եւրոպական և Ամերիկեան քրիստոնեայ ժողովրդեան հաւակրանքն անպայմանօրէն Հայութեան հետ լինելու է, ըլլայ ազգ մի մասը հաստատուած Մայր հայրենիքի մէջ, ըլլայ տարագիր օտարութեան ծոցին մէջ, ըլլայ յեղափոխական գործունէութեան մը պահուն, ըլլայինքնամփոփ գրութեան մ'ատեն. արդ, ընդունելով հանդերձ այն ուղղութիւնը թէ անհրաժեշտ է Հայ ժողովրդեան ընդհանուր գիտակցութիւնը արթնցնել հանդէպ իւր ազգի ու հայրենիքի վերածնութեան, ուրեմն ի՞նչ միջոցներ գործադրելու ենք որ մին կամ միւսը չվտանգելով՝ ազգային գոյութիւնը պահպանուի չտկարանալով՝ խօսքս անոնց չէ՝ որոնք առաջին անգամ թղթի վրայ գծուած անհասկանալի ծրագրի մը իրագործումէն վերջ՝ կը մերժեն ոեւէ կենսալիր ուղեցոյցի մը ունկնդրել, այլ ամեն անոնց որոնք անձնապէս կ'զգան ազգային ցաւը, և որոնք պահելով իսկ կազմակերպական ուրոյնութիւնը, մտադիր են լսել և գրական ճչմարտութիւններ։ Պիտի չը քրքրեն սակայն հոս Արմենիայի 20 ամեայ կեանքին մէջ ցոյց տրուած հիմնական սկզբունքներ պարունակող խմբագրականները, որոնք իրենց նըշանակելի տեղը պիտի ունենան միշտ Հայ-Յեղափոխական պատմութեան մէջ։

Դառնանք մեր խնդրոյն։ Քաղաքային կուսակցութիւններու պայքարող խլրտում մ'ունինք, որոց անյողդողդ ձեռնարկներու անկեղծութեանը վրայ կասկածիլ՝ ներելի չէ ոեւէ անհատի. սակայն կրնայ ըլլալ որ ձեռնարկներն ունենան ձախող դիպուածներ և պատճառ դառնան աւերիչ հետեւութիւններու։ Այդ մասին լրագրութիւնը պէտք է ձագկիչ դերը բռնանձնէ և փորձառական եզրակացութիւններով քարոզէ անհամբեր գործունէութեան վերաստակարութիւնը և հասուցած անդիմադիր զոհողութիւնները։ Ահա՛ այսպիսի քարոզութեան մը սկիզբը գնելու համար էր որ երկարօրէն բացատրութիւններու մխրճուեցանք, զորս սակայն կը թողում համեմատաբար կարճ և խելահաս փորձառու անձանց։

Ի՞նչ են այդ խորտուբերը։ Կուսակցական գործունեայ քներ, ինտրիգներ, որոց մասին՝ առաջմ պիտի բաւականանք նկարագրելով։ Պահ մը վարագոյրի հետեւ թողունք անցեալը, որպէս զի ենթադրութիւններու տեղի չտանք ոմանց իբր կուսակցական անհաճոյ վիճաբանութեան մը սկսել է նպատակնիս, և վերկանգնենք վերջին պատահածները միայն։ Յունուար 26ին հեռագիրը Պօլսէն բերաւ լուրճեանին կարապետ վարդանեանէ ըսպաննուելու լուրը։ Յոռետես մարդիկ անմիջապէս գուշակեցին դէպքին չարժառիթն ու հետեւանքը, որ ցաւալի է ըսել տխուր իրականութեան փոխուեցաւ։ Վարդանեան ամերիկեան քաղաքացի մը, տարածուած լուրերուն նայելով, կուսակցութեան — վերջինչակութեան — կամքով գործած էր ոճիրը և ահա ամերիկեան կարեւոր թերթերը «Նիւ Եօրք Թայմզ», «Հերէս», «Տրիպիւն», «Պօսթըն Տրէնսքրիբ» և այլն իրենց խմբագրական կծու գրչով յարձակեցան Հայութեան վրայ, քննադատեցին կառավարութիւնը որ «իւր քաղաքացիութիւնը կը չռայլէ բոլոր ճանչցուած-չճանչցուածներու»։ Այս միայն չէր. Նիւ Եօրքի մէջ մի քանի հայ հարուստներու սպառնալից գրութիւններ հասան քիչ յետոյ, «կամ մահ կամ դրամ» աղտարարութեամբ. մեթոտ մը՝ որով արդէն «Սեւ ձեռք» (Black hand) ընկերութիւնը մուխի մէջ՝ տակաւին անյայտ՝ իւր քստմնելի ոճրագործութիւնը կը չարունակէ հետապնդուելով ամերիկեան կառավարութենէն և որ պատեղի բոլոր ժողովրդեան նողկանքին ու լուտանքին միայն արժանացած է։ Կուսակցական մոլեռանդ անհասկացողութեան չնորհիւ, Նիւ Եօրքի մէջ կազմակերպուեցաւ Դաշնակցական կոմիտէի հովանիին տակ ուրիչ «Գրադարան»(1) մը. և ի նպաստ

(1) Մանրամասնութիւնը ուրիչ առթիւ։

ՊԱՏԿԱՌ ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Պատ՛ւ տանք մեր նախնեաց, որոնք մեզ ձգեցին մեծ ու հարուստ ժառանգութիւն մը, որ մեր ազգին համար ամենէն թանկագին գանձն է։ Ամէն ազգ, որ կ՛ուզէ ապրիլ, պարտի ունենալ իր անցեալին գիտակցութիւնը, որպէսզի կարենայ ներկան ճանչնալ եւ ապագան նախապատրաստել։ Ինչպէս անհատ մը, որ կորսնցուցած է իր յիշողութիւնը, կը դադրի գիտնալէ թէ ինչ է, ուր կ՛երթայ եւ ինչ կ՛ուզէ, նոյնպէս ազգ մը, որ կորսնցուցած է իր անցեալին յիշատակը, կը դադրի գիտնալէ թէ ինչ է, ուր կ՛երթայ եւ ինչ կ՛ուզէ։ Ուրեմն, ամէն ազգ, որ կ՛ուզէ ապրիլ, պարտի ունենալ իր պատմութիւնը։ Ամէն ազգ, որ կ՛ուզէ ապրիլ, պարտի ունենալ իր պատմագրութիւնը։ Ամէն ազգ, որ կ՛ուզէ ապրիլ, պարտի ունենալ իր պատմագիրները։

Ահա թէ ինչու Մովսէս Խորենացին, որ մեր ազգին առաջին պատմագիրն է, կը սկսի իր գրքին մէջ ըսելով. «Ես որ ի վերայ ամենայն ազգաց եւ լեզուաց ի ստորագրութիւնս պատմութեան ձեռն արկի, ոչ ինձ ինչ ինչ ի միտս դնելով, այլ զանազան ազգաց ժողովրդոց եւ նահանգաց զանազանութիւնս, եւ զանազան ժամանակաց զանազանութիւնս, եւ զանազան թագաւորաց զանազանութիւնս, եւ զանազան իշխանաց զանազանութիւնս, եւ զանազան ամենայնի զանազանութիւնս, եւ զանազան ամենայնի զանազանութիւնս, եւ զանազան ամենայնի

ՀԱՅԵՐ Ի ՓԻԼԻՊԻՆ

Ինչպէս գրում էին թերթերը Ամերիկայից, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների նախագահ Մակ Քինլին ուղարկել է Ֆիլիպինեան կղզիները իր հատուկ պատգամաւորներին՝ Ֆիլիպինեան հարցերի մասին տեղեկութիւններ հաւաքելու նպատակով։ Այդ պատգամաւորների մէջ է նաև Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների Սենատի անդամ Ֆրայը։ Վերջինս Ամերիկայի թերթերի հետ ունեցած հարցազրոյցի ժամանակ յայտնել է, որ Ֆիլիպինեան կղզիներում ապրում են մօտ 100 հազար հայեր։ Նրանք գաղթել են Ամերիկայից, Ճապոնիայից, Չինաստանից և Հնդկաստանից։ Ֆրայը գովեստով է արտայայտուել հայերի մասին, որոնք, ասում է նա, ամենից աշխատասէր ազգն են Ֆիլիպինեան կղզիներում։ Նրանք ունեն իրենց եկեղեցին, դպրոցները, ինչպէս և իրենց թերթը։ Ֆրայը ասում է, որ հայերը ամենից լաւ ազգն են, որ ինքը ծանօթացել է իր ճանապարհորդութեան ընթացքում։

ՀԱՅԵՐԸ ՄԱՆՉՈՒՐԻԱՅՈՒՄ

Ինչպէս նկատում է «Новое Время», որ հայերը Մանչուրիայում ունեն իրենց եկեղեցին և ծաղկող գաղթականութիւն։ Հայերի թիւը հասնում է 15ի։

ՀԱՅԵՐ Ի ՓԱՐԻԶ

Ծանր ջարդ հայերի մասին տեղեկութիւններ են հասել Փարիզ։ Ջարդը տեղի է ունեցել Ադանայի նահանգում։ Ջարդի պատճառ է եղել հետևեալ դէպքը։ Ադանայի նահանգում մի հայ ունեցել է մի տուն, որ վաճառել է մի թուրքի։ Գնորդը տունը գնելուց յետոյ ուզում է ներս մտնել, բայց տան տէրը չի թողնում։ Թուրքը դիմում է դատարան, որը նրա օգտին վճռում է։ Հայը չի ենթարկուում դատարանի վճռին, որի համար նրան ձերբակալում են։ Այդ լուրը տարածուելով՝ թուրքերը յարձակուում են հայերի վրայ և կոտորում նրանց։ Ասում են, որ սպանուածների թիւը հասնում է 2000ի։

ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս «Новое Время»-ն է հաղորդում Ս. Պետերբուրգից, Ռուսաստանի Գիտութիւնների Ակադեմիան որոշել է հրատարակել հայոց ցեղասպանութեան վերաբերեալ փաստերի ժողովածու։ Ակադեմիան դիմել է Ռուսաստանի բոլոր հայերին՝ խնդրելով նրանց, որ ամէն մի հայ, որ ականատես է եղել հայոց ցեղասպանութեան, գրի առնի իր տեսածը և ուղարկի Ակադեմիային։ Ակադեմիան խոստանում է հրատարակել միայն այն նիւթերը, որոնք ստուգուած կը լինեն։

Ինչպէս հաղորդում են Ռուսաստանի թերթերը, Ռուսաստանի Գիտութիւնների Ակադեմիան որոշել է հրատարակել հայոց ցեղասպանութեան վերաբերեալ փաստերի ժողովածու։ Ակադեմիան դիմել է Ռուսաստանի բոլոր հայերին՝ խնդրելով նրանց, որ ամէն մի հայ, որ ականատես է եղել հայոց ցեղասպանութեան, գրի առնի իր տեսածը և ուղարկի Ակադեմիային։ Ակադեմիան խոստանում է հրատարակել միայն այն նիւթերը, որոնք ստուգուած կը լինեն։

ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս «Новое Время»-ն է հաղորդում Ս. Պետերբուրգից, Ռուսաստանի Գիտութիւնների Ակադեմիան որոշել է հրատարակել հայոց ցեղասպանութեան վերաբերեալ փաստերի ժողովածու։ Ակադեմիան դիմել է Ռուսաստանի բոլոր հայերին՝ խնդրելով նրանց, որ ամէն մի հայ, որ ականատես է եղել հայոց ցեղասպանութեան, գրի առնի իր տեսածը և ուղարկի Ակադեմիային։ Ակադեմիան խոստանում է հրատարակել միայն այն նիւթերը, որոնք ստուգուած կը լինեն։

ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս «Новое Время»-ն է հաղորդում Ս. Պետերբուրգից, Ռուսաստանի Գիտութիւնների Ակադեմիան որոշել է հրատարակել հայոց ցեղասպանութեան վերաբերեալ փաստերի ժողովածու։ Ակադեմիան դիմել է Ռուսաստանի բոլոր հայերին՝ խնդրելով նրանց, որ ամէն մի հայ, որ ականատես է եղել հայոց ցեղասպանութեան, գրի առնի իր տեսածը և ուղարկի Ակադեմիային։ Ակադեմիան խոստանում է հրատարակել միայն այն նիւթերը, որոնք ստուգուած կը լինեն։

ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս «Новое Время»-ն է հաղորդում Ս. Պետերբուրգից, Ռուսաստանի Գիտութիւնների Ակադեմիան որոշել է հրատարակել հայոց ցեղասպանութեան վերաբերեալ փաստերի ժողովածու։ Ակադեմիան դիմել է Ռուսաստանի բոլոր հայերին՝ խնդրելով նրանց, որ ամէն մի հայ, որ ականատես է եղել հայոց ցեղասպանութեան, գրի առնի իր տեսածը և ուղարկի Ակադեմիային։ Ակադեմիան խոստանում է հրատարակել միայն այն նիւթերը, որոնք ստուգուած կը լինեն։

թեան և Աչխարհագրութեան։

Վահագն Բ. Սահաքձեան կարնեցի, աշակերտ 8րդ դասարանի Դ հատուածին, ստացած է Ի մրցանակը Պատմութեան և Աչխարհագրութեան և յաջողած է լինել 5րդ մերձանակ Ի մրցանակին Ֆրանսերէն լեզուի, 6րդ մերձանակ Ի մրցանակին Ընթերցանութեան և Ընտիր հատուածներ գրաւոր ընելու, 4 մերձանակ Ի մրցանակին Իրագիտութեան և 4րդ մերձանակ Ի մրցանակին Երգեցողութեան։

Լևոն Մ. Փորթուգալեան Մարսէլցի, աշակերտ 9րդ դասարանի Դ հատուածին, ստացած է Ի մրցանակը Պատմութեան, ստացած է իր դասարանի Պատուոյ արձանագրութեան (Tableau d'Honneur) մրցանակը, յաջողած է լինել 5րդ մերձանակ Ի մրցանակին Իրագիտութեան, 5րդ մերձանակ Ի մրցանակին Դէզագրութեան, և յիշատակութիւններ (mention) ունեցած է Ֆրանսերէն լեզուի, Աչխարհագրութեան, Թուագիտութեան և Ընթերցանութեան ու Ընտիր հատուածներ գրաւոր ընելու մէջ։

Վահէ Բ. Յահաքձեան Մարսէլցի, աշակերտ 11րդ դասարանի Ա հատուածին, ստացած է Աչխատասիրութեան և Բարի վարքի մրցանակ, և յաջողած է լինել 3րդ մերձանակ Ի մրցանակին Ուղղագրութեան ու Բարեկանութեան և 8րդ մերձանակ Ի մրցանակին Գեղագրութեան։

Շարունակելի)

ՏԵՂԱԿԱՆ

Տիար ԳԱԿՈԲ (Ժագ) Գ. ՀԱԳՐՈՒՄԵԱՆՑԻ թաղման հանդէսը կատարուեցաւ անցած հինգշաբթի օր (Նոյ. 16), խոր տխրութեամբ համակելով տեղիս հայ գաղութը, ինչպէս և Հայրումեանց ընտանիքին ծանօթ բոլոր տեղացիները։ Հանգուցեալին հայրը, Տիար Գրիգոր Հայրումեանց, ինչպէս յայտնի է, տեղիս ծանօթ վաճառականներէ մին է և անդամ հայ գաղութի Հոգաբարձութեան։ Պատանին ծակոբ Հայրումեանց, կայտառ, գեղանի և խելացի, որին այս տարի Լիսէի մէջ ունեցած յառաջդիմութիւնները հրատարակած ենք այս թուով. իր 12 տարեկան ծաղիկ հասակին մէջ թառամեցաւ յանկարծ ցրտահար։

Հայրումեանց ընտանիքի ունեցած այս անդարմանելի կորստին համար խոր վշտակցութեան ապացոյց մ'եր յուղարկաւորներու ահագին բազմութիւնը, որ կը կազմէին ոչ միայն հայեր որոնց յառաջընթաց կը տեսնէին հոգաբարձութեան անդամնե-

րը Տիարներ Սէլեան և Թիւրապեան, Պարսկական հիւպատոս և հայ գաղութին Ընդհանուր Ժողովի Ատենապետ Տիար Սիմէոն Միրզայեանց, տեղիս ծանօթ հայ վաճառականներէն Տիար Մ. Թէքէեան, Տիար Գէորգ Հէկիմեանց (հանգուցեալ պատանեկի կընքահայրը) և այլն, այլ և օտարազգի բազմաթիւ վաճառականներ և ծանօթ անձնաւորութիւններ։ Լիսէի 6րդ դասարանի աշակերտներն ալ խմբով եկած, վերջին յարգանք մը մատուցանելու համար իրենց դասընկերի, կը հետեւէին անոր մեռելակառքին։

Երէկ ալ (երեքշաբթի), ժամուան ութօրէքին առթով հոգեհանգստի պաշտօն և պատարագ մատուցուեցաւ հայ մատուռին մէջ ուր մանաւանդ ընտանիքներ եկած լցուած էին իրենց վշտակցութիւն յայտնելու համար Հայրումեանց ընտանիքին, ինչպէս յայտնի է, հայ ընտանիքներ սակաւաթիւ են այստեղ և մեր մատուռի մէջ երէկ խառնուած բազմութեան, օրի համար փոքր կուգար մատուռը, մեծամասնութիւնը կը կազմէին վաճառական դասակարգի ընտանիքներին պատկանող ֆրանսուհիներ և հելլենուհիներ։

Գիտենք որ ոչ մէկ մխիթարական խօսք չկրնար բուժել Հայրումեանց ընտանիքին իր անփոխարինելի կորստի համար կրած բնական անդրմադրելի ցաւը, որ օրդեկորոյս ծնող ները միայն կրնան զգալ և ըմբռնել ճշդապէս. բայց քանի որ կորուստն անդառնալի է և բաց ի մեծ ոչ մէկ օգուտ չկրնար բերել տխրութեան ծանրութեան տակ ընկճուիլը, մեր հրապարակաւ յայտնած խորին վշտակցութեան հետ մէկտեղ կը մաղթենք հանգուցեալի վշտահար և ազնուասիրտ ծնողներին, ինչպէս և իր մեծ եղբայրներին, ստոյիկեան քաջութիւն և համբերութիւն, դիմագրելու համար այսպիսի բնական և անխուսափելի վիշտերին։

ԵԻՐՈՊԱԿԱՆ ՄԵԾ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՆԱԻԱՑԻՆ ՅՈՅՅԸ ԹԻՒՐՔԻԱԻ ԴԷՄ

Վիէննաի «Նայէ Բրէսէ» լրագիրը Նոյ. 15ի թուին մէջ կը գրէ թէ լաւատեղեակ աղբիւրէ իմացած է որ մեծ տէրութիւններու նաւերը Թիւրքիոյ դէմ ցոյց մ'ընելու համար պիտի հաւաքուին Պէյրութի ծովին մէջ, փոքր-Ասիոյ արեւմտեան ծովեզրին վրայ, Թէնէտոս կղզիին դիմացը։ Միջազգային նաւատորմղի վերին հրամատարութիւնը հաւանօրէն պիտի յանձնուի անգլիացի դեր-ծովակալ Լորտ Ջարլըս Պէրէսֆօրտին։ Նաւերը պիտի համախմբուին հոն Նոյ. 20ին։ Աւստրհունգարական կառավարութիւնը, Մէն-Ջօրժ և Ջիժէդվար մարտանաւերէն զատ, ազդարար թողփլանաւ մ'ալ պիտի ղրկէ։ Աւստրիական նաւերու հրամատարութիւնը պիտի յանձնուի դեր-ծովակալ Րիբէրին։

—Բարիզէն տրուած հեռագիր մը կըսէ թէ վեց մեծ տէրութիւններ (Ֆրանսա, Ռուսիա, Անգլիա, Գերմանիա, Աւստրիա և Իտալիա) մարտնաւերէն կազմուած միջազգային տորմիզը պիտի դրուի իւրաքանչիւր նաւատորմղի հրամատար ծովակալներէն կազմուած խորհրդի մը տեսչութեան տակ և այդ խորհրդաժողովին ալ պիտի նախագահէ ամենէն տարիքոտ ծովակալը որ կը կարծուի թէ աւստրիացի ծովակալը լինի։

ՄԱՄՈՒԼԻ ԵՒ ԽՕՍՔԻ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

Թիֆլիսի ինչպէս օտարալեզու նոյնպէս և հայ լրագիրներն արձակուածն ա՛լ նախնական գրաքննութեան (ցէնզուրա) կապանքներէն։ Ինչպէս յայտնի է, մինչեւ այժմ, լրագիրը տպուելէն առաջ՝ երեսները տեղաւորելով հանուած փորձերը կը ղրկուէին գրաքննիչին որ իր անպատեհ տեսած բառերը փոփոխելէ և իր անյարմար համարած յօդուածները մինչեւ իսկ ամբողջ վին ջնջելէ յետոյ կը թոյլատրէր տպագրուելու։ Այժմ այդ նախնական գրաքննութիւն ջնջուած է. ինչպէս եւրոպական ուրիշ երկիրներուն մէջ, Ռուսիոյ մէջ ալ լրագիրներն սկսած են այժմ առանց գրաքննութեան հրատարակուիլ, հիմնուելով Նիքոլա 8ամին հոկտ. 30ին հանած այն Բայտարրութեան (մանիֆէսդ) վրայ, որ ինչպէս հրատարակուած էր Սրմէնիոյ 1 թուին մէջ, Սահմանադրութիւն մը հաստատել կը խոստանայ։ Բայտարարութեան մէջ եղած խոստումներուն առաջին մասին մէջ նշանակուած էին արգէն անձի անբռնաբարելիութիւն և խօսելու, գրելու ու ընկերութիւններ կազմելու ազատութիւն։

Այդ Բայտարարութեան հրատարակութենէն այնպիսի մեծ ուրախութիւն և ոգեւորութիւն առաջ բերեր է Թիֆլիսի մէջ որ ազատ խօսելու և լռեցնելու վաղուց ի վեր կարօտ մնացած ժողովուրդը խռնուեր են փողոցները, հրապարակները, և այս ու այն մարդեր յանպատրաստից ելեր ճառախոսութիւններ ըրեր են։ Հայ ճառախոսներն ընդհանրապէս այս միտքն են յայտներ թէ հայերը կովկասաբնակ միւս ազգերի հետ համերաշխութեամբ պէտք է աշխատին կովկասեան բարօրութեան և իբրեւ Ռուսիոյ պէտք է ռուս մեծ ազգին հետ մէկտեղ աշխատին նաեւ Ռուսիոյ բարօրութեան համար։

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅԵՐԵՆԱՍԷՐ (ԶԱՔԱՐԻԱ ՍԹՈՌԱՆՈՎ)

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ՄՆԱՏԻՋ ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ
1894

1 ֆրանգ և 40 սանթիմ։

Տարածելու համար մեծ քանակութեամբ առնողներուն 25 % զեղչ կը լինի։

(Պարսկաստանի հայերին համար 1 ֆրանգ է։

ՇԷՔՍՊԻՐԻ ՀԱՄԼԷԴԸ

Շէքսպիրի ՀԱՄԼԷԴԸ որ արեւմտեան աչխարհաբար լեզուով հայերէնի թարգմանած է քալ անգլիագէտ Տիար Գարեգին Բ. փափազեան, կրնայ ստանալ նաև Ամերիկաի խմբագրատունէն։

Տպագրուած է վիէննաի Մխիթարեանց տպարանը, մաքուր թղթի վրայ և ունի մեծ ութածալ դիրքով 183+4 երես։

Գինն է 2 ֆրանգ և 50 սանթիմ։

ՀԱՑ ԼՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՑ (1794–1894) ԳՈՒՆԵԼԻՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւորութեան դարադարձին առթով 1894 թուականին հրատարակուած այս միածալ դիրքով և լուսատիպ (phototypique) չքեղ պատկերի մեծութիւնն է 50×35 հարիւրորդամէթր և տպուած է 70×45 հարիւրորդամէթր քարտոնի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրով։ Մէյտեղը դրուած է հայ լրագրութեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն Քհնյ. Շմաւոնեանի, պատկերը և դորտիքը՝ 189 էին հայերէն լեզուով հրատարակուող բոլոր լրագիրները, անոնց գրեթէ ամենքի խմբագրապետներու պատկերներովը։

Գինն է 4 ֆրանք, ճանապարհածախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարսկաստանի համար 2 ֆրանք և 50 սանթիմ։

* * *

Գալէմքեարեան Հ. Գ. — Պատմութիւն հայ լրագրութեան ի սկզբանէ մինչև մեր ժամանակը. Հատոր Ա. 1794–1860։ Մէկ լուսատիպ պատկերով։ Գինն է, ճանապարհածախքովը մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 սնթմ.։

Վերոգրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛ գիրքը կարելի է ստանալ Ամերիկաի խմբագրատունէն, արժէքը կանխիկ ղրկելով։

ՄԱՆՈՒԱՑՈՒՄՆԵՐ

ՄԻՀՐԱՆ Կ. ԹՕԹՕՐԱՆԵԱՆ
Գործարանատէր եգիպտական եւ քիւրքական գերբնտիր սիկարէդների եւ կտրուած ծխախոտի.
ՆԱԻԻ ՆԵՐԱԾՈՂ.
Թիւրքական ընտիր ծխախոտի տերեւների.
Téléphon 5116 Madison Sq.
Հասցէ՝ M. G. Toprahanian
334 Fourth Aye.
(E.U. d'Amérique) New York

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԷԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեան
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi